

Odbory

I poté, co nabyl účinnosti zákon č. [460/2016](#) Sb., kterým se mění zákon č. [89/2012](#) Sb., občanský zákoník, a další související zákony, mohou odborové organizace svými stanovami zakládat pobočné odborové organizace, jejichž subjektivita je odvozena od subjektivity zakládající odborové organizace obdobně, jako je tomu v případě pobočných spolků. V takovém případě je zakládající odborová organizace – určují-li tak i její stanovy – oprávněna podat návrh na změnu zápisu do veřejného rejstříku ve věcech pobočné odborové organizace.

(Usnesení Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 27 Cdo 3522/2018 ze dne 26.5.2020)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl v právní věci navrhovatele Nezávislého odborového svazu pracovníků potravinářského průmyslu a příbuzných oborů Čech a Moravy, se sídlem v P., zastoupeného JUDr. L.Z., advokátkou, se sídlem v Č.B., za účasti ZO NOS PPP Pivovaru ZUBR a. s., se sídlem v P., o návrhu na změnu zápisu do spolkového rejstříku, vedené u Krajského soudu v Ostravě – pobočky v Olomouci pod sp. zn. L 16562/KSOS, o dovolání navrhovatele proti usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 15. 5. 2018, sp. zn. 8 Cmo 71/2018, tak, že usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 15. 5. 2018, sp. zn. 8 Cmo 71/2018, jakož i usnesení Krajského soudu v Ostravě – pobočky v Olomouci ze dne 1. 3. 2018, č. j. L 16562/RD23/KSOS, Fj 15529/2018/KSOS, se ruší a věc se vrací soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

Z odůvodnění:

[1] Návrhem na zápis změny do spolkového rejstříku doručeným Městskému soudu v Praze dne 18. 1. 2018 se navrhovatel domáhá změny zápisu sídla ZO NOS PPP Pivovaru ZUBR a. s. (dále též jen „ZO“).

[2] Městský soud v Praze usnesením ze dne 22. 1. 2018, č. j. L 53386/RD11/MSPH Fj 19565/2018/MSPH, vyslovil místní nepřislusnost k řízení o návrhu došlém soudu dne 18. 1. 2018 pod Fj 19565/2018/MSPH, přenesl místní příslusnost na Krajský soud v Ostravě (výrok I.) a postoupil věc Krajskému soudu v Ostravě jako soudu místně příslušnému (výrok II.).

[3] Krajský soud v Ostravě – pobočka v Olomouci (dále též jen „rejstříkový soud“) usnesením ze dne 1. 3. 2018, č. j. L 16562/RD23/KSOS, Fj 15529/2018/KSOS, návrh na změnu zápisu sídla ZO do spolkového rejstříku odmítl podle § 86 písm. a) zákona č. [304/2013](#) Sb., o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob a o evidenci svěřenských fondů (dále též jen „z. v. r.“), neboť byl podán osobou, která k tomu nebyla oprávněna.

[4] Rejstříkový soud uvedl, že zákonem č. [460/2016](#) Sb., kterým se mění zákon č. [89/2012](#) Sb., občanský zákoník, a další související zákony, „byla z českého právního řádu vypuštěna úprava pobočné odborové organizace (...), čímž došlo k vyjasnění, že i odborová organizace (...) založená jinou odborovou organizací (...), resp. její organizační jednotka s právní subjektivitou, je odborovou organizací (...), nikoliv zvláštní entitou, na niž se přiměřeně použijí ustanovení o pobočném spolku“. Odkázal přitom na bod 17 důvodové zprávy k návrhu zákona č. [460/2016](#) Sb., kterým se mění zákon č. [89/2012](#) Sb., občanský zákoník, a další související zákony, sněmovní tisk č. 642/0, Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky, 7. volební období 2013–2017 (dále jen „důvodová zpráva“).

[5] Došlo-li podle rejstříkového soudu „ke změně (slovy důvodové zprávy k vyjasnění) právního postavení odborových organizací založených jinou odborovou organizací (...), nastala změna okolností, podle kterých se posuzuje navrhovatel. To znamená, že návrh na zápis změny odborové organizace byla oprávněna podat přímo dřívější ‚pobočná odborová organizace‘, tj. ZO“.

[6] Vrchní soud v Olomouci k odvolání navrhovatele v záhlaví označeným usnesením rozhodnutí soudu prvního stupně potvrdil (první výrok) a rozhodl o náhradě nákladů odvolacího řízení (druhý výrok).

[7] Odvolací soud předně konstatoval, že původně pobočná odborová organizace ZO byla ode dne 1. 1. 2018 zapsána ve spolkovém rejstříku jako odborová organizace.

[8] Odvolací soud [odkazuje na § 3025 zákona č. [89/2012](#) Sb., občanský zákoník, (dále též jen „o. z.“), § 26 odst. 1 a § 28 z. v. r. a cituje bod 17 důvodové zprávy] dospěl k závěru, podle něhož „aktivně věcně legitimovanou osobou k podání návrhu na zápis změny zapsaných údajů do spolkového rejstříku v případě odborové organizace založené odborovou organizací je (zásadně) ‚založená‘ odborová organizace a nikoliv ‚zakládající‘ odborová organizace. Tento závěr ostatně odpovídá specifickému postavení odborových organizací, které mohou zakládat jiné odborové organizace nikoliv výlučně jako své pobočné spolky, čímž je rozšířen prostor pro realizaci svobody sdružování a v jejím rámci svobody koaliční, v souladu s mezinárodními smlouvami.“

[9] K námitce navrhovatele, podle níž dle stanov je pouze on oprávněn k podání návrhu, odvolací soud uvedl, že „tento závěr je v rozporu s § 3025 odst. 2 o. z. (a výkladem jeho novelizovaného znění) a se skutečností, že je navrhován zápis změny do spolkového rejstříku u odborové organizace, která je odborovou organizací s neomezenou právní subjektivitou. Znění navrhovatelových stanov v této části tak neodpovídá aktuální právní úpravě a skutečnému stavu, proto je nebylo možno na souzenou věc použít.“

[10] Proti usnesení odvolacího soudu podal navrhovatel dovolání, jež má za přípustné (posuzováno podle obsahu) pro řešení otázky výkladu § 3025 odst. 2 o. z., ve znění zákona č. [460/2016](#) Sb., jež v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena.

[11] Dovolatel má za to, že odvolací soud nevyložil novelizované ustanovení § 3025 odst. 2 o. z. správně, neboť „se nevypořádal se závěrem důvodové zprávy, podle níž není vyloučena fakultativní možnost zřídit organizační jednotku odborové organizace s právní subjektivitou, která bude vykazovat obdobné rysy jako pobočný spolek, kdy přiměřená aplikace úpravy pobočného spolku nebude odborovým organizacím vnučována bez možnosti se od ní odchýlit, a učinil mechanický závěr, že zrušením pobočnosti jsou odborové organizace samostatné právnické osoby s plnou svéprávností“.

[12] Dovolatel se domnívá, že odvolací soud svým výkladem popřel čl. 3 Úmluvy mezinárodní organizace práce č. 87, o svobodě sdružování a ochraně práva odborově se organizovat (dále též jen „úmluva“), podle něhož organizace pracovníků a zaměstnavatelů mají právo vypracovávat své stanovy a pravidla, zcela svobodně volit své zástupce, organizovat svoji správu a činnost, formulovat svůj program a veřejné orgány jsou povinny se zdržet jakéhokoli zásahu, který by omezoval toto právo nebo zabraňoval jeho zákonnému vykonávání.

[13] Jsou-li stanovy v souladu s úmluvou, musí je podle dovolatele soudy akceptovat. Skutečnost, že občanský zákoník o „pobočnosti“ odborových organizací nehovoří, na tomto závěru nic nemění. Stanovy v tomto smyslu plní konstitutivní roli, jsou pramenem práva a soudní moc by měla tuto skutečnost akceptovat.

[14] Dovolatel je přesvědčen, že zákon nemůže odborové organizaci zakázat, aby ve stanovách „pobočnost“ nezaložila, popř. ve stanovách neurčila, že výlučně sama podává návrh na zápis do spolkového rejstříku u svých organizačních jednotek. Úpravu obsaženou v § 228 odst. 1 o. z. na sebe mohou odborové organizace vztáhnout svými stanovami, jestliže se tak jejich členové rozhodnou, ale „pobočnost“ nemůže odborovým organizacím předepisovat zákon v rozporu s úmluvou.

[15] Dovolatel navrhuje, aby dovolací soud usnesení odvolacího soudu a rejstříkového soudu zrušil a věc vrátil rejstříkovému soudu k dalšímu řízení.

[16] Dovolání je přípustné podle § 237 o. s. ř. pro řešení dovolatelem otevřené otázky, v rozhodovací praxi Nejvyššího soudu dosud neřešené.

[17] Podle § 3025 o. z., ve znění účinném před novelou provedenou zákonem č. [460/2016](#) Sb., se ustanovení tohoto zákona o právnických osobách a spolku použijí na odborové organizace a organizace zaměstnavatelů přiměřeně jen v tom rozsahu, v jakém to neodporuje jejich povaze zástupců zaměstnanců a zaměstnavatelů podle mezinárodních smluv, kterými je Česká republika vázána a které upravují svobodu sdružování a ochranu práva svobodně se sdružovat (odstavec první). Odborová organizace, organizace zaměstnavatelů a jejich pobočné organizace vznikají dnem následujícím po dni, v němž bylo doručeno příslušnému orgánu veřejné moci oznámení o jejich založení (odstavec druhý).

[18] Podle § 26 z. v. r., ve znění účinném před novelou provedenou zákonem č. [460/2016](#) Sb., se do spolkového rejstříku zapisují

- a) spolky, odborové organizace, mezinárodní odborové organizace, organizace zaměstnavatelů a mezinárodní organizace zaměstnavatelů (dále jen „spolek“),
- b) pobočné spolky a pobočné organizace odborové organizace, mezinárodní odborové organizace, organizace zaměstnavatelů a mezinárodní organizace zaměstnavatelů (dále jen „pobočný spolek“) a
- c) další osoby, o nichž tak stanoví jiný zákon (odstavec první).

Návrh na zápis ve věcech pobočného spolku podle odstavce 1 písm. b) podává spolek podle odstavce 1 písm. a) [odstavec druhý].

[19] Podle § 28 z. v. r. návrh na změnu nebo výmaz zápisu může podat osoba uvedená v § 26 nebo 27.

[20] Zákonem č. [460/2016](#) Sb., kterým se mění zákon č. [89/2012](#) Sb., občanský zákoník, a další související zákony,

- s účinností od 28. 2. 2017 byla v § 3025 odst. 2 o. z. čárka za slovy "Odborová organizace" nahrazena slovem "a", slova "a jejich pobočné organizace" byla zrušena a na konci textu byla doplněna slova "; to platí obdobně, pokud dochází ke změně nebo zániku odborové organizace" (článek I, body 29 a 30 zákona).

- s účinností od 1. 1. 2018 byla v § 26 odst. 1 písm. b) z. v. r. slova "a pobočné organizace odborové organizace, mezinárodní odborové organizace, organizace zaměstnavatelů a mezinárodní organizace zaměstnavatelů (dále jen "pobočný spolek")" zrušena (článek IX, bod 5 zákona).

[21] Důvodová zpráva k článku I, bodu 17 (§ 3025 o. z.) uvádí: „Užití pojmu ‚pobočné odborové organizace‘ a ‚pobočné organizace zaměstnavatelů‘ v občanském zákoníku a dalších zákonech skýtá podklad pro možné narušení autonomie odborových organizací a organizací zaměstnavatelů ve vnitřních záležitostech a může odporovat závazkům České republiky z mezinárodních smluv. Z tohoto důvodu se navrhuje jejich vypuštění. Smyslem je vyjasnit, že i odborová organizace a organizace zaměstnavatelů založená jinou odborovou organizací nebo organizací zaměstnavatelů, resp. jejich organizační jednotka s právní subjektivitou, je odborovou organizací nebo organizací zaměstnavatelů, nikoliv zvláštní entitou, na niž se přiměřeně použijí ustanovení o pobočném spolku. Tím má být rozšířen prostor pro realizaci svobody sdružování a v jejím rámci svobody koaliční.

Nedotčena by i nadále měla být možnost odborových organizací a organizací zaměstnavatelů zřizovat si různé vnitřní sekce, úseky, oddělení a organizační jednotky bez právní subjektivity. Vyloučena by neměla být ani fakultativní možnost zřídit organizační jednotku s právní subjektivitou, která bude vykazovat obdobné rysy jako pobočný spolek. Přiměřená aplikace úpravy pobočného spolku však nebude odborovým organizacím ani organizacím zaměstnavatelů vnucována bez možnosti se od ní odchýlit.“

K článku VIII, bodu 4. (§ 26 z. v. r.) pak uvádí: „Změna souvisí s navrhovaným vypuštěním pojmu „pobočné odborové organizace“ a „organizace zaměstnavatelů“ z občanského zákoníku a dalších zákonů. K tomu srovnej zdůvodnění k části první čl. I bodu 17.“

[22] Z ustálené judikatury Nejvyššího soudu se podává, že:

- 1) Zakládání odborových organizací a členství v nich je výkonem práva svobodně se sdružovat s jinými na ochranu svých hospodářských a sociálních zájmů. Toto právo je spolu s ostatními hospodářskými, sociálními a kulturními právy zaručeno v hlavě čtvrté Listiny základních práv a svobod, která byla jako součást ústavního pořádku České republiky vyhlášena usnesením předsednictva České národní rady pod č. [2/1993](#) Sb. Odborové organizace, které jsou v České republice nejvýznamnějším „zástupcem zaměstnanců“, jsou právními osobami.
- 2) Na odborovou organizaci je nahlíženo jako na specifickou formu spolku; ustanovení občanského zákoníku o právnických osobách a spolku se použijí na odborové organizace jen v tom rozsahu, v jakém to neodporuje jejich povaze zástupců zaměstnanců podle mezinárodních smluv, kterými je Česká republika vázána a které upravují svobodu sdružování a ochranu práva svobodně se sdružovat (srov. § 3025 odst. 1 obč. zák.)
- 3) Pro právní postavení odborových organizací je charakteristické, že se kromě ustanovení čl. 20 a 27 Listiny základních práv a svobod a Listiny základních práv Evropské unie řídí především mezinárodními smlouvami, které upravují svobodu sdružování a ochranu práva svobodně se sdružovat a které jsou součástí českého právního řádu (a ve smyslu čl. 10 Ústavy mají "přednost před zákonem").
- 4) Z výše uvedeného mimo jiné vyplývá, že každý má právo zakládat "bez předchozího schválení" na ochranu svých zájmů odborové organizace a přistupovat k nim (stát se jejich členem), přičemž výkon tohoto práva nesmí být omezován (s výjimkou omezení, jež jsou stanovena zákonem a jež jsou "nutná v demokratické společnosti v zájmu národní nebo veřejné bezpečnosti, veřejného pořádku, ochrany veřejného zdraví nebo morálky nebo ochrany práv a svobod jiných"), že odborové organizace vznikají nezávisle na státu, že odborové organizace mají právo "vypracovávat své stanovy a pravidla, zcela svobodně volit své zástupce, organizovat svoji správu a formulovat svůj program", přičemž "veřejné orgány se zdrží jakéhokoliv zásahu, který by omezoval toto právo nebo zabraňoval jeho zákonnému vykonávání", a že odborové organizace "nepodléhají rozpuštění nebo pozastavení činnosti administrativní cestou".

Srov. např. závěry stanoviska občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 23. 4. 2014, Cpjn 202/2013, uveřejněného pod číslem 36/2014 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, usnesení Nejvyššího soudu ze dne 24. 11. 2016, sp. zn. 21 Cdo 3520/2016, a rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 21. 12. 2017, sp. zn. 21 Cdo 2622/2017.

[23] Ze znění důvodové zprávy je nepochybné, že úmyslem zákonodárce nebylo (novelou provedenou zákonem č. [460/2016](#) Sb.) zasahovat odborovým organizacím do jejich organizační struktury uvedené ve stanovách, zejména pak proti jejich vůli (a znění stanov) vytvářet z jejich organizačních jednotek s odvozenou právní subjektivitou samostatné právní osoby. Naopak, cílem novely bylo (v souladu s mezinárodními smlouvami a shora citovanou judikaturou Nejvyššího soudu) plně respektovat autonomii odborových organizací (tj. úpravu jejich poměrů ve stanovách) a nevnučovat jim přiměřenou aplikaci právní úpravy pobočného spolku.

[24] I nadále tudíž platí, že odborové organizace v České republice mohou mít různě složitou

organizační strukturu. Některé odborové organizace vznikají a působí pouze u jediného zaměstnavatele; v takovém případě je v jejich stanovách jistě uveden konkrétní zaměstnavatel, u něhož má odborová organizace působit. Jiné odborové organizace však mohou sdružovat zaměstnance více zaměstnavatelů. Nejvýznamnější odborové svazy v České republice sdružují zaměstnance až několika stovek zaměstnavatelů a mají proto také velmi složitou organizační strukturu. Mohou se členit na jednotlivé organizační jednotky (základní organizace, sdružení základních organizací, krajská sdružení, oblastní či krajské organizační jednotky, seskupení členů apod.), případně pobočné organizace, které pak představují „těžiště“ činnosti (působení) odborové organizace nacházející se přímo u zaměstnavatele. Tyto organizační jednotky odborových organizací (resp. pobočné organizace) však nemají vlastní stanovy a jejich oprávnění působit u zaměstnavatele a jednat je třeba dovozovat ze stanov jejich „mateřských“ organizací. V těchto stanovách pak zpravidla (a celkem pochopitelně) nelze nalézt ustanovení o působení organizačních jednotek (pobočných organizací) u konkrétních - specificky určených - zaměstnavatelů, ale spíše o působení v určitém průmyslovém odvětví (hornictví, kovovýrobě, potravinářském či chemickém průmyslu aj.) nebo jiném oboru (školství, kultuře, dopravě, pojišťovnictví aj.) [srov. již shora citovaný rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 21 Cdo 2622/2017].

[25] Nejvyšší soud proto uzavírá, že i poté, co nabyl účinnosti zákon č. [460/2016](#) Sb., kterým se mění zákon č. [89/2012](#) Sb., občanský zákoník, a další související zákony, mohou odborové organizace svými stanovami zakládat pobočné odborové organizace, jejichž subjektivita je odvozena od subjektivity zakládající odborové organizace obdobně, jako je tomu v případě pobočných spolků (srov. závěry usnesení Nejvyššího soudu ze dne 16. 3. 2020, sp. zn. 27 Cdo 1644/2018), a že v takovém případě je zakládající odborová organizace - určují-li tak i její stanovy - oprávněna podat návrh na změnu zápisu do veřejného rejstříku ve věcech pobočné odborové organizace.

[26] Dospěl-li odvolací soud v poměrech projednávané věci k závěru, podle něhož je znění stanov dovolatele (v části upravující právní postavení organizačních jednotek dovolatele a zakotvující právo dovolatele podat návrh na zápis organizačních jednotek do spolkového rejstříku, na změnu takového zápisu nebo na jeho výmaz) v rozporu s § 3025 odst. 2 o. z., ve znění účinném od 28. 2. 2017, jde (z důvodů shora uvedených) o závěr nesprávný. Odvolací soud tak měl při posuzování otázky, zda je dovolatel oprávněn podle § 28 z. v. r. podat návrh na změnu zápisu sídla ZO, vycházet především z obsahu stanov dovolatele, jež upravují právní poměry dovolatele a jeho organizačních jednotek, mezi které nadále patří i ZO.

[27] Jelikož řešení dovoláním otevřené otázky, na níž napadené rozhodnutí spočívá, není správné a dovolací důvod podle § 241a odst. 1 o. s. ř. byl uplatněn právem, Nejvyšší soud, aniž ve věci nařizoval jednání (§ 243a odst. 1 věta první o. s. ř.), usnesení odvolacího soudu zrušil (§ 243b odst. 2 část věty za středníkem o. s. ř.). Důvody, pro které nemohlo obstát rozhodnutí odvolacího soudu, dopadají i na usnesení soudu prvního stupně; Nejvyšší soud proto zrušil i je a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení (§ 243b odst. 3 věta druhá o. s. ř.).

[28] V něm se soud prvního stupně především vypořádá se skutečností, že usnesením ze dne 19. 3. 2018, č. j. L 16562/RD27/KSOS, Fj 20821/2018/KSOS, které nabylo právní moci dne 7. 4. 2018, Krajský soud v Ostravě - pobočka v Olomouci vyhověl návrhu ZO doručenému soudu dne 15. 3. 2018 a ke dni právní moci usnesení změnil zápis sídla ZO do spolkového rejstříku přesně tak, jak se toho domáhá navrhovatel v tomto řízení.

[29] Pro úplnost Nejvyšší soud dodává, že rejstříkový soud by rovněž měl zvážit, zda s ohledem na aktuální obsah zápisu ZO ve spolkovém rejstříku není namíste postupovat podle § 78 odst. 1 věty druhé z. v. r., tj. zahájit i bez návrhu řízení za účelem dosažení shody mezi zápisem skutečnosti ve spolkovém rejstříku a skutečným stavem, neboť ve spolkovém rejstříku zapsaný údaj o tom, že ZO je „samostatnou“ odborovou organizací, neodpovídá skutečnému stavu - stanovám dovolatele, podle

nichž je ZO „organizační jednotkou“ dovolatele, která má „právní osobnost a plnou svéprávnost“ a je zapsána „ve spolkovém rejstříku u příslušného rejstříkového soudu“.

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Daňová exekuce](#)
- [Cenové rozhodnutí rozporné se zákonem](#)
- [Autonomie vůle](#)
- [Adhezní nárok \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Zmatečnost \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Střídavá péče](#)
- [Restituce](#)
- [Majetková podstata \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Náhrada škody \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Odpovědnost státu za újmu \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Předběžné opatření](#)